

Vasile Alexandrescu-Urechia

Ioan Bogdan Movilă și Venețiana

O broșură italiană tipărită la Padova în 1880 de Leon Wollemborg, cu titlul: *Nozze Mendl-Basevi*, aduce - cine ar putea crede? - șapte documente cari se referă la un episod din viața unui domn al Moldovei, foarte puțin cunoscut, și care episod, prin înlănțuirea evenimentelor, alcătuiește un adevărat roman.

O să cerc să aduc o prescurtare din acest roman.

*

Ne spun cronicile noastre cum vestita doamnă a lui Irimia Movilă, cu ajutorul ginerilor ei poloni, izbutise un moment să alunge, după războiul de la Tătărani, din tronul Moldovei, pe Ștefan Tomșa-vodă, și intrase triumfătoare la Iași, împreună cu minorul său fiu, Ioan Bogdan-vodă. Ștefan-vodă se retrase în Țara Muntenească, la Radu-vodă, și de aci răzbeau oamenii lui pînă la Bîrlad și pînă la Vaslui, respinși însă de leșii din oastea doamnei Elisabeta, văduva lui Irimia-vodă. Aceasta luase reședință în Iași, cu fiul său Bogdan, însă Divanurile toate erau prin Nistor Ureche vornicul”.

Aproape un an ținu această domnie, pînă ce Poarta trămise pe Skinder-pașa de Silistra în contra doamnei Elisabeta Movilă, hotărînd izgonirea ei și dînd tronul Moldovei lui Radu-vodă, feciorul lui Mihnea-vodă.

Skinder-pașa bate oastea polonă a doamnei Elisabeta la Dracșani, în jud. Hîrlău. Am publicat în 1887 o inscripție păstrată la monăstirea Sucevița din Bucovina, aceea cu care Tudorașcu Urechia, nepotul lui Nestor Urechia, a depus la zisa monăstire o tristă suvenire de la nenorocita doamnă Elisabeta.

Ce era acea suvenire? Doamna și fiul ei Bogdan căzură în război pe mîinile lui Skinder-pașa. Inscripțiunea amintită spune, ca și cronica lui Miron Costin, că “Doamna la mare ocară a ajuns, de care singură a mărturisit către boieri; trecînd cu rădvanul, văzînd pe boieri și lăcrimînd a zis: «Boieri cinstiți, m-a rușinat păgînul!» Și atunci, tunzîndu-și cosițele sale și plîngînd cu jale amară, a rugat pe un nepot al lui Nistor Ureche, anume Tudorașcu... care sta cu alți boieri: «Să binevoiești a duce acest păr la monăstirea noastră Sucevița, că nu m-am învrednicit a fi cu răposatul la un loc, și după moarte măcar acest păr să fie de pomenire».”

Cronicile noastre spun apoi că pe doamna a trămis-o Skinder-pașa la împărăție “și a căzut după un agă turc pînă la moartea ei”. Iar despre fiul ei Bogdan, Miron Costin adaogă că „s-a turcit și că ajunsese la împărăție de era capegi-pașa”.

(Vasile Alexandrescu-Urechia, *Ioan Bogdan Movilă și Venețiana*, în *Scrieri literare* ed. Al. George, Minerva, București, 1976, pp. 91-92)